

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСІВ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ: ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Пожидаєва Марія Анатоліївна

к.ю.н., доцент кафедри економічних та фінансово-правових дисциплін

факультету правового забезпечення підприємницької діяльності та

психології

навчально-наукового інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

Актуальність правового регулювання фінансів бізнесу як економічних грошових відносин, пов'язаних з кругообігом грошових коштів підприємств, обумовлена їх особливим, неоднорідним змістом. Здебільшого ці фінанси спрямовані на задоволення власних потреб суб'єкта господарювання. Наприклад, на формування його статутного капіталу, виробництво товарів, здійснення численних і різноманітних господарських взаємозв'язків з постачальниками і покупцями продукції тощо. Такі фінансові відносини відображають реальні господарські відносини, які складаються у процесі господарської діяльності та мають приватний характер.

Проте, фінанси господарюючого суб'єкта у вигляді сплачених ним податків і зборів, інших обов'язкових платежів до бюджету та до цільових позабюджетних фондів, отриманих бюджетних коштів на подальшу поставку товарів, виконання робіт, надання послуг для державних чи муніципальних потреб можна охарактеризувати як публічні. Це пов'язано з тим, що ці види фінансів задовольняють публічний (загальний) суспільний інтерес. Так, при сплаті податків як відчуженні відповідної частини фінансів (прибутку) суб'єкта господарювання відбувається перехід права власності на цю частину до держави, т.б. нараховані підприємству податки вже не можуть розглядатись приватними фінансами. А за рахунок бюджетних коштів, які у встановлених законодавством випадках перебувають у складі грошового фонду господарюючого суб'єкта, фінансуються визнані державою чи органами місцевого самоврядування потреби.

Отже, фінанси господарюючих суб'єктів як децентралізовані фонди коштів є невід'ємною складовою фінансової системи будь-якої країни. До грошових фондів суб'єктів господарювання належать:

- фонди підприємств, які займаються комерційною діяльністю;
- фонди фінансових посередників (банків, небанківських кредитних установ, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, інвестиційних компаній, бірж тощо);
- фонди некомерційних (неприбуткових) організацій.

Слід зазначити, що нормами саме фінансового права регулюються відносини у сфері державної реєстрації та ліцензування фінансових посередників, оподаткування діяльності усіх господарюючих суб'єктів, фінансового контролю за сплатою ними податків, а також фінансові відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів. Таким чином, дані фінансові відносини між господарюючими суб'єктами та органами державної влади (місцевого самоврядування) можна вважати публічними.

Недержавні пенсійні фонди не є державною формою власності, але вони мають публічний характер. Усе це свідчить на користь того, що публічними можуть бути фінанси не тільки державні або місцеві, а й ті, що створюються для задоволення інтересів певних груп населення [1, с. 23]. Поділяючи наукові погляди А.А. Нечай щодо публічних фінансів, серед них можна виділити і недержавні пенсійні фонди як інституції, яким надано повноваження та на яких покладено функції з утворення, розподілу (перерозподілу) і використання фондів коштів, за рахунок яких фінансуються визнані державою соціальні програми [2, с. 157].

До предмету фінансово-правового регулювання можна включати і банківський кредит. С.В. Очкуренко вважає, що відносини у сфері кредитної діяльності банків є невід'ємною складовою предмета фінансового права, оскільки правове регулювання відносин у сфері мобілізації, розподілу й використання кредитних ресурсів спрямовано на здійснення контролю за збільшенням грошової маси, забезпечення потреб суспільства та держави в

стабільній банківській системі, обґрунтований розподіл кредитних ресурсів в економіці країни, що сприяє безперервності їх відтворення [4, с. 8]. О.П. Орлюк зазначає, що банківський кредит перебуває на межі регулювання фінансового та цивільного права, однак істотно впливає на формування ринку позичкових капіталів і, відповідно, на утворення та обіг державних фінансів [3, с.17].

Підсумовуючи викладене вище можна зробити висновок, що відносини з приводу формування, розподілу (перерозподілу) та використання децентралізованих фондів коштів господарюючих суб'єктів регулюються як галузями приватного права (цивільне право, господарське право), так і публічним фінансовим правом. За допомогою цих фінансів здійснюється обслуговування виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг, що, в свою чергу, забезпечує потреби суспільного господарства у цілому.

Список використаних джерел:

1. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник / Л.К. Воронова. – К.: Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
2. Нечай А.А. Правові проблеми регулювання публічних видатків у державі: дис. ... доктора юридичних наук : 12.00.07 / Анна Анатоліївна Нечай. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005р. – 579 с.
3. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посібник / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
4. Очкуренко С.В. Правове регулювання відносин, що виникають в процесі кредитної діяльності комерційних банків : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С.В. Очкуренко. – О., 2001. – 20 с.